

ЧАС РАТАВАЦЬ... ПРЫРОДНЫЯ ВАКАПНІ

Сучаснаму чалавеку трэба так шмат, што для вытворчасці неабходных рэчаў выкарыстоўваецца не толькі мноства карысных выкапняў, але і ствараюцца матэрыялы, якія не сустракаюцца ў прыродзе. Пры гэтым мы вырабляем не толькі рэчы, а і ўпакоўку для іх. Траціна ўсіх бытавых адходаў на зямлі — гэта тара, для вытворчасці якой неабходны прыродныя рэсурсы.

Тара з дрэў, пяску і нафты

Мяркуйце самі. Папяровая тара робіцца з дрэў, якія становяцца пачкамі для сокаў, торбамі для крам і пакетамі для чабурэкаў.

Каб стварыць металічную ўпакоўку і фольгу для кансерваванай ежы, дэзадарантаў ці газіроўкі патрэбны сталь і алюміній. Іх здабываюць з руды на металургічных заводах, якія ствараюць яшчэ больш адходаў і забруджваюць паветра.

Нават для вытворчасці шклянак і бутэлек, якія могуць служыць паўторна, трэба мноства пяску і энергіі для яго плаўлення. А каб стварыць неабходную тэмпературу ў 1500 °С, выкарыстоўваюць прыродны газ.

Выраб таннага, але вельмі небяспечнага для прыроды штучнага матэрыялу — пластыкавай упакоўкі — таксама не абыходзіцца без карысных выкапняў: газу і нафты.

— Цягам мінулага стагоддзя карысных выкапняў здабылі больш, чым за ўсю папярэднюю гісторыю чалавецтва. Іх вычарпальныя запасы ўрэшце скончацца, і чалавецтва вернецца назад у каменны век, калі не зменіць спосаб выкарыстання рэсурсаў, — упэўнена **Ніна КУЛЬБЕДА-КАМШЫЛАВА**, галоўны спецыяліст па інфармацыйнай рабоце дзяржаўнай установы «Аператар другасных матэрыяльных рэсурсаў». — Для гэтага трэба перапрацоўваць адходы, выкарыстоўваючы іх паўторна для вытворчасці замест прыродных выкапняў. Макулатура замест дрэў, шклянкі і бутэлькі

замест пяску, металалом замест руды, пластык замест нафты і газу. Так мы зможам не толькі паменшыць аб'ёмы выкарыстання карысных выкапняў, але і знізіць негатыўнае ўздзеянне на наваколле ад работы прадпрыемстваў па вырабе разнастайных рэчаў для чалавецтва, у тым ліку ўпакоўкі.

Чаго прырода не прымае

Разам з тым упакоўка робіць наша жыццё больш зручным. Прынамсі, яна абараняе прадукты ад дэфармацыі падчас транспарціроўкі і дазваляе ім захоўвацца даўжэй і не псавацца. Аднак сучаснае жыццё адсоўвае гэтыя карысныя ўласцівасці на другі план. Усё большы акцэнт робіцца на ўздзеянне на спажываўца, каб матываваць яго захапіцца прыгожымі яркімі этыкеткамі і прымусіць набыць тавар, які часта яму непатрэбны, але здаецца прывабным і таму неабходным.

— Часта ў гонцы за пакупніком памеры тары значна перавышаюць патрабуемыя для тавару. З-за ўпакоўкі такім чынам колькасць смецця павялічваецца ў сотні разоў, — удакладніла Ніна Кульбеда-Камшылава.

Рост якасці і зручнасці жыцця ўвёў ва ўжытак сінтэтычныя рэчы, аднаразовыя рэчы, упакоўку. З'явілася новая мадэль паводзінаў: «выкарыстаў — выкінуў».

— Склад смецця ў параўнанні з папярэднімі пакаленнямі рэзка змяніўся. Упакоўка, адзенне, рэчы з сінтэтыкі, прадметы невысокай якасці, якія выкарыстоўваюцца аднамомантна, «электроннае» смецце з бытавых прыбораў. Усё гэта немагчыма перапрацаваць у новую сыравіну, — сказала прадстаўніца Аператара ДМР. — У Беларусі ўжо 160 палігонаў. Смецця ствараецца столькі, што за два гады звалкі вырастаюць на 15 метраў у вышыню, і зямлі пад іх займаецца ўсё больш. Толькі за апошнія 15 гадоў вываз смецця на звалкі ўзрос удвая.

Гамак з джынсаў і сажалка з ванны

Пахаванне адходаў — самы просты і танны спосаб пазбавіцца ад іх, аднак ён шкодзіць наваколлю і здароўю чалавека. Смецце выдзяляе таксічныя арганічныя злучэнні і цяжкія металы, якія могуць трапіць у глебу і грунтавыя воды. А звалачны газ, якія ствараецца з-за гніення адходаў, — сумесь метану і дыаксиду вугляроду — уздымаецца ў паветра і паскарае стварэнне парніковага эфекту. Эфект ад метану ў 25 разоў мацнейшы, чым ад вуглякіслага газу, падзялілася спецыяліст:

— Калі ж на палігоне здараецца пажар, у паветра ўздымаюцца ўсе таксіны, якія ёсць у сучасным бытавым смецці, нахталт асабліва ўстойлівых злучэнняў фуранаў і дыяксінаў.

Каб планета не патанула ў смецці, трэба вытрымліваць тры правілы. Прадухіляць стварэнне вялізнай колькасці адходаў, паўторна іх выкарыстоўваць і перапрацоўваць смецце. Раздзельна сабраныя і правільна ўтылізаваныя адходы паперы, шкла, пластыку могуць стаць новымі карыснымі рэчамі. Да таго ж, перапрацоўка дазваляе эканоміць прыродныя выкапні пры вырабе новых рэчаў і памяншаць рост звалак.

Каб менш смеціць, трэба змяніць свае звычкі, ставячыся да набыцця рэчаў рацыянальна, а не бяздумна, скупляючы ўсё, што прыгожа ляжыць і выглядае.

— Адмоўцеся ад аднаразовых рэчаў. Непатрэбнае вам аддавайце тым, каму гэта абавязкова спатрэбіцца — у краіне шмат дабрачынных арганізацый. Адрамантуйце зламаны тэхніку, перш чым выкідаць яе і набываць новую. Знайдзіце новае прымяненне старым рэчам. Са старых джынсаў можна змайстраваць цудоўны гамак, а непатрэбная ванна ператворыцца ў штучную сажалку на ўчастку. А вазоны для кветак можна ствараць увогуле з чаго заўгодна, — раіць Ніна Кульбеда-Камшылава. — У інтэрнэце цяпер можна знайсці процьму падказак і прапаноў, як самастойна зрабіць прыгажосць з таго, што вы збіраецеся выкінуць.

Найлепшыя адходы — тыя, якіх няма!

Такога прынцыпу прытрымліваецца Аператар ДМР. Каб дапамагчы людзям навучыцца адказнаму спажыванню і папулярываць раздзельны збор адходаў

на Youtube пад тэгам #лучшиеотходы99 размясцілі цэлую серыю ролікаў пра рацыянальнае прыродакарыстанне і абыходжанне з адходамі: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLTiv3qYLsUtDpsluWV04t1ngSNNLtWBTw>.

— Па ацэнках навукоўцаў, прыкладна 40 % пластыкавых вырабаў маюць тэрмін службы менш за месяц. Пластыкавы пакет мы ўвогуле выкарыстоўваем каля гадзіны, пасля чаго часта выкідаем. Такім чынам атрымліваецца, што мы проста набываем смецце, — мяркуе Наталля БУРАЯ, вядучы спецыяліст па інфармацыйнай рабоце дзяржаўнай установы «Аператар другасных матэрыяльных рэсурсаў». — З-за бясплатнай і неабмежаванай прапановы беларусы ўжываюць за год да чатырох мільярдаў фасованых пакетаў і 200 мільёнаў адзінак пластыкавага посуду. Прырода стварала карысныя выкапні мільёны гадоў, а чалавек ужывае ўпакоўку, вырабленую з іх, максімум месяц.

Навучыцца захоўваць камфортны лад жыцця і пры гэтым выпраўляць смеццевае становішча на планеце і закліканы асветніцкія ролікі руху «Мэта-99». Эксперты спадзяюцца, што атрыманыя з відэа веды беларусы ператвораць у штодзённыя звычкі і прынясуць карысць прыродзе і грамадству.

Ірына СІДАРОК

Источник: Звязда. — 2020. — 2 чэрвеня (№ 4). — С. 1,3.